

Jan Siebo Uffen was altijd een bonte vogel

De aanvulling wordt omzoomd door een lichte triomf. "Mien pa kwam oet Nijwol en mien moe oet Winschoten." Het maakt de plooiën glad als 'n heet strijkijzer een kreukelig katoentje. Goeie aarde; aanmerkelijk beter dan 'de grond waar ooit zijn wiegje stond'. Jan Siebo Uffen werd geboren in Noordlaren. Provincie Groningen; net nog, maar zo 'stoef dicht' tegen de Drentse hei aan, dat menigeen 't nietig dorpje zorgeloos tot het land van Bar-tje rekent. Fout dus. "Terdege!" benadrukt Jan Siebo.

Grunnegers... leer me ze kennen

door Jan J. Ritzema

Jan Siebo Uffen. Niet de eerste en evenmin de beste. Maar wél één van de beteren. Met vanaf het eerste uur lovende kritieken. "Wat een prachtig badinerend gedicht. Verdold, dat is goud waark!" Bewonderende kwalificaties uit de koker van een zeer gerespecteerde geleerde; professor Hendrik Entjes. Hij effende het pad voor de jonge student Nederlands in het drukke straten-circuit van de streektaal-literatuur. "Ik woonde nog maar net aan de Donderslaan," herinnert Uffen zich nog goed. "Aan het begin van mijn studie. Twee deuren verderop woonde professor Hendrik Entjes. Hij was 'dikke kameraden' met Simon van Wattum. Op zekere dag schiet hij mij aan en zegt: dag noaber, doe schrifst volgens mie wel ais gedichtjes. Wie verwachten van die twee gedichten veur het tedschrift Tweispalk veur volgende week."

De start van een indrukwekkende carrière als vertolker van het Groninger dialect; vooral poëzie, doch een boeiend stuk proza gaat Jan Siebo evenmin uit de weg. Hij ontwikkelde zich tot een gerenommeerde publicist. Met een visie waar niemand omheen kan. Een uitgesproken mening, die niet altijd appelleert aan het beeld dat doorgaans van het Gronings leeft. Gesymboliseerd door - bijvoorbeeld - Geert Teis. De 'lollige vertel-linkies, gerijmel en levenswijs-

heden', zoals Evelyn Koopmans het beschrijft in *Lift*, een tijdschrift over schrijven. Jan Siebo noemt ze 'folkloristische zaklopers'. Samen met ondermeer Gré van der Veen, Kees Visscher en Peter Visser verzamelde hij zich in de jaren tachtig rond het tijdschrift *Krödde*; een nieuwe literaire generatie. Met pretenties, die voor het eerst op grote schaal werden waargemaakt. De groep experimenteert met taal, literaire vormen en genres en neemt nadrukkelijk afstand van het schrijven in de traditie van Geert Teis. Een 'uitwas van de orale traditie, waarin de Groningse streekliteratuur gevangen zit', volgens Uffen. Drieënvijftig jaar terug liet Jan Siebo zich inschrijven in de registers van de gemeente Haren. Als zoon van een nijvere timmerman. Kon het beter? In voorspoed groeide hij op. Gekoesterd in de taal, die hem onveranderd lief bleef. "Als je wat meer naar het verleden kijkt," zegt hij er van, "krijgen ook je jeugdijaren meer waarde. Het heeft lang geduurd, voordat ik er echt van zei: ja, dat is mij wat waard. Daar heb ik wat voor over. Dat wil ik bewaren. Je wordt in die taal geboren. Het is niet zo, dat je die taal aanhaalt. Je wordt erin gedragen. En je hebt het maar mee te nemen. Mijn herinneringen zijn van na de oorlog. En in de jaren vijftig werd gezegd - wat nu nog wel eens op het platteland

■ Jan Siebo Uffen schreef onder vijf pseudoniemen vijf verschillende verhalen.

© EFG/Jan-Willem van Vliet

NyHN 14-11-95

doorklinkt - 'dat bennen dikke eigenwiesen, dei kennen nait meer plat proaten. Wel zien kind Nederlands leerde, dat was omhoog gevallen niiks."

De nauwe banden met de roots van z'n ouders waren er altijd. De Winschoter Adrillenmarkt. "Adrillenmarkt is toch totaal anders," benadrukt de schrijver, "dan Allerheiligenmarkt. Bij Adrillen krijg ik de geur van beesten in de neus en van de kramen. Alleen al bij het woord gaat mijn hart sneller kloppen. Er zit een begrip achter."

Jan Siebo verzeilde in het onderwijs. En dat was pure toeval. In zijn toekomst-bespiegelingen stond docent niet direct bovenaan de lijst. Talen waren zijn sterke pijlers. Duits, Frans, Engels... 't maakte niet uit. Maar 't werd Nederlands. Akte MO-A; aan de Groningse universiteit. "In mijn achterhoofd speelde altijd de gedachte ooit nog eens journalist te worden. Vandaar dat ik voor Nederlands koos. Een vriend van me - we studeerden samen - belde me op zekere dag op en

zei: wij moeten jou hier hebben. Het ging - toen nog - om de Kweekschool. Ik gaf les aan het Heymanscollege. Hij hield vol. Hier heb je veel meer vrijheid, drong hij aan. Je bent een beetje een bonte vogel. Bij ons kun je veel gemakkelijker wat rond struinen. Ik wierp tegen, geen enkele ervaring te hebben, maar hij liet zich niet uit het veld slaan. Je hebt er aanleg voor, zei hij. Dit is precies de school voor jou. Anne Hoekstra was nog de directeur. Een schitterende man. Anne en ik hebben mekaar een reeks boeiende verhalen verteld en toen zei hij: je bent aangenomen. Dat was mijn sollicitatiegesprek." Ondertussen al meer dan vijftienvintig jaar terug. "Mijn jubileum heb ik al achter de rug. Een maandsalaris extra en een vrije dag. Konden we even aan de 'flotter'. Ik kwam hier als een complete wereldhervormer. En ik heb nog steeds het gevoel dat ik graag overal een beetje aan mag trekken en sjoeren. Een beetje dwarsdoen. Steeds heb ik mijn en-

thousiaste verhalen en plannen goed kwijt gekund. Dat is mijn redding geweest. Alleen maar frikje spelen is natuurlijk niet alles." Uffen is zich bewust, dat het verstrijken der jaren schaduwkanten heeft. En niet uitsluitend fysieke. "Je moet er voor oppassen," klinkt het waarschuwend, "dat je alles goed in de peiling houdt. We worden steeds grijzer en wijzer. Dat kan gevaarlijk worden. Toch denk ik nog al eens bij sommige journalisten: je zit niet goed in je spreektaal en dat slaat weerom op je schrijftaal. En dan heb ik het niet over dees en deetees. Hele woeste beeldspraken en cliché's waar ik van schrik."

Een 'oarighaidje' bewaart Jan Siebo voor 't laatst. "Swier Broekema vroeg mij eens voor Tweispalk: ken jij wat jonge Groninger schrijvers? Ik zei: ik ken er wel vijf. Maar ik kende geen vijf. Heb ik onder vijf verschillende pseudoniemen vijf verschillende teksten ingezonden. In één keer een complete nieuwe generatie Groninger schrijvers!"